

Yhteenveto yhteisöjen mielipiteistä

Fingrid Oyj. Hankealueen ulkopuolella sijaitsevat Fingrid Oyj:n 400 kV (kilovoltin) voimajohdot Huittinen - Kangasala ja Ulvila - Kangasala. Fingrid Oyj on lausunut hankkeen ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta 29.6.2010. Lausunnossa esitettiin asioita, jotka tulee ottaa huomioon hankkeen jatkosuunnittelussa. Fingridillä ei ole huomautettavaa YVA-selostuksesta. Fingridin voimajohdot ovat maankäyttö- ja rakennuslain 22 § tarkoittamia voimajohtoja. Tämä lausunto koskee vain Fingridin voimajohtoja. Muiden kuin Fingridin omistamien voimajohtojen osalta täytyy pyytää erillinen lausunto.

Gasum Oy. Hanke voidaan toteuttaa suunnitelman mukaisesti seuraavin lisäyksin: Ennen maakaasuputken läheisyydessä suoritettavia räjäytys- ja louhintatöitä on työn suorittajan laadittava työmaan yleissuunnitelma ja muut järjestysohjeiden edellyttämät suunnitelmat. Työn suorittaja laatii kaikki louhintatyön edellyttämät suunnitelmat ja esittää niistä ennen louhintatyön aloittamista allekirjoittaneelle Gasum Oy:n edustajalle vähintään yleissuunnitelman, räjäytysuunnitelman ja riskianalyysin; Vähimmäisetäisyys räjäytystöissä on vähintään (VN:n asetus 551/2009) mukainen. Noudatetaan yhtiömme louhintaohjeita. Tehtäessä louhintatöitä vähintään 100 m päässä maakaasuputkesta, on suoritettava tärinämittaus ja huolehdittava siitä, etteivät louhinnasta aiheutuvat heilahdusnopeudet ylitä ohjeidemme sallimia enimmäismääriä; Maakaasuputkilinjalla ei liikuta raskaita työkoneita eikä sinne varastoida rakennustarvikkeita tai maa-aineksia; Mikäli huolto-, työmaateitä joudutaan rakentamaan maakaasulinjan yli, niistä vaaditaan erilliset luvat ja suunnitelmat. Tämän lausunnon liitteineen on oltava urakoitsijan käytössä työmaalla. Suorittaessanne maanrakennustöitä viittä (5) metriä lähempänä maakaasuputkistoa on valvojamme kutsuttava paikalle. (Liitetiedostot, Ohjeita maakaasulinjalla työskenteleville, Ohjeita louhintatöihin mk-putkiston läheisyydessä, VN:n asetus 551/2009 ja karttakuva)

Pirkanmaan luonnonsuojelupiiri ry., Pirkanmaan lintutieteellinen yhdistys ry. ja Lempäälän ympäristönsuojeluyhdistys ry.

YVA-selostus on erittäin laaja ja informaatiopitoinen. Tarkemmalla lukemisella tekstistä ilmenee kuitenkin ristiriitaisuuksia, epätarkkoja ilmaisuja ja kyseenalaisia johtopäätöksiä, joiden vuoksi katsoimme välttämättömäksi kommentoida esillä olevaa aineistoa.

Sääksjärvelle kaavailtu hanke on herättänyt Lempäälässä ja laajemminkin vastustusta, johon Rudus pyrkii YVA-selostuksellaan vastaamaan. Selostukseen on koottu runsaasti tietoa eri aihealueista, tavoitteena ilmeisesti lievittää kaikki mahdolliset epäilykset ja huolet, joita hankkeeseen kohdistuu. Tarkoitus on sinänsä hyvä; kuten YVA-selostuksessakin todetaan, alueen asukkaat ovat huolissaan ja pelkäävät hankkeen aiheuttamia mahdollisia vaikutuksia. Huolten lievittäminen selittämällä asiat useimpien ongelma-aiheiden kohdalla – sanavalintojen ja korostamisten kautta – parhain päin ei kuitenkaan ole ratkaisu, jota voitaisiin pitää kestäväenä. Jäimme kaipaamaan YVA-selostuksesta perusteluja väitteille ja tietoa siitä, miten (esim. mil-laisten laskutoimitusten kautta) tiettyihin johtopäätöksiin on tultu.

Yhtenä esimerkkinä laskelmoidusta ilmaisusta voidaan mainita selostuksen sivulla 27 oleva kuva Ruduksen murskauslaitoksesta Nurmijärvellä. Louhos näyttää kuvassa matalalta ja siistiltä – laitteet lienevät noin 10 metriä ympäröivän maanpinnan tason alapuolella. Kuva ei kuitenkaan havainnollista, miltä näyttäisi, jos toimintaa suoritettaisiin siinä laajuudessa ja niissä syvyyksissä, mihin Sääksjärven hankkeessa enimmillään kaivauduttaisiin. Mikä siis on kuvan tarkoitus?

Kommentoimme alla YVA-selostuksen silmiinpistävimpiä puutteita ja epäselvyyksiä sekä hankesuunnitelman kyseenalaisimpia kohtia. Sulkeissa mainitut sivunumerot viittaavat YVA-selostukseen.

Hankkeen mitoitustilanne ja sijainti sekä kaavoitustilanne

Ruduksen esittämät hankevaihtoehdot (VE 0:aa lukuun ottamatta) ylittävät ympäristövaikutusten arviointiasetuksessa määritetyt YVA-menettelyn soveltamisrajat reilusti. Kyseessä on huomattavan mittava hanke sekä louhittavan materiaalin että kierrätyskiviaineksen määrän osalta. Pidämme erikoisena sitä, että vielä nykyaikana suunnitellaan näin järeää toimintaa maastoon, joka on tähän mennessä säästynyt louhinnalta ja sijaitsee vielä aivan asutuksen liepeillä.

YVA-selostuksessa Rudus pitäytyy jo YVA-ohjelmassa esittämällään kannalla, jonka mukaan hankkeelle ei ole kaavoituksellisia esteitä. Väite on mielestämme harhaanjohtava. Pirkanmaan voimassa olevassa maakuntakaavassa hankealueelle ja sen liepeille on osoitettu maa- ja metsätalousaluetta (MU 008, Kuljun metsät), jolla on erityistä ulkoilunohjaamistarvetta. Merkinnän mukaan alueen pääkäyttö on metsätalous ja sinne suuntautuu tai on suuntautumassa ulkoilukäyttöä. Mikäli Ruduksen louhos perustettaisiin, maakuntakaavan toteuttaminen kävisi hankealueella mahdottomaksi 15-30 vuodeksi, ja vielä pitkään sen jälkeenkin ulkoilukäytön mahdollisuudet olisivat vähäiset.

Maakuntakaavaan on merkitty myös hankealuetta sivuava Birgitan polku. Kaavaselostuksen mukaan suunnittelussa on turvattava ulkoilureittien toimintaedellytykset maakunnallisesti ja seudullisesti toimivana reitistönä sekä yhteydet virkistysalueisiin.

YVA-selostuksen kuvassa 5.7 esitetään ote Lempäälän kunnan laatimasta epävirallisesta yleiskaavayhdistelmästä. Siinä valtaosa hankealueesta on merkitty maa- ja metsätalousvaltaiseksi alueeksi. Itäosassa on maa- ja metsätalousvaltaista aluetta, jolla on ulkoilun ohjaamistarvetta.

Maakuntakaavan ja yleiskaavayhdistelmän nojalla katsomme, että hankkeelle on kaavoituksellisia esteitä. Maankäyttö- ja rakennuslain 32 §:n ja 42 §:n vastaisesti hanke vaikeuttaisi kaavojen toteuttamista. Tämä seikka on sivuutettu YVA-ohjelmassa. Kun otetaan vielä huomioon, että hankealueen pohjois-, koillis- ja itäpuolella on maa- ja metsätalousvaltaista aluetta, jolla on ulkoilun ohjaamistarvetta tai ympäristöarvoja, kauempana kaksi luonnonsuojelualuetta, lähivirkistysalueita sekä palvelujen ja hallinnon aluetta, voidaan todeta, että suur-louhokselle ei ole suunnitellulla paikalla sijaa.

Vireillä olevassa Pirkanmaan 2. vaihemaakuntakaavassa Pirkkalan ja Lempäälän rajamaille on esitetty monenlaisia toimintoja: mm. järjestelyratapiha, oikorata ja uusi tielinjaus (Marjamäki-Pirkkala). Mielestämme suurlouhoksesta ei voida tehdä päätöstä ennen kuin tiedetään, mitä kaikkea toimintaa tälle vielä toistaiseksi rauhalliselle metsäseudulle sijoitetaan. Louhoksen yhteisvaikutusten pätevä arviointi ei onnistu, kun alueelle suunniteltujen muiden hankkeiden tilanne on epävarma eikä yhtäkään ole vielä konkreettisesti toteutettu.

Kaiken kaikkiaan Lempäälän ja Pirkkalan välinen metsäalue soveltuu huonosti massiivisten hankkeiden rakentamiseen. Kohtuullisen yhtenäisenä säilyneen metsäalueen – metsämanteleen – arvo sellaisenaan on kasvamassa virkistyskäytön, ekologisten kulkuyhteyksien tarpeen ja ylipäätään luonnon monimuotoisuuden suojelun vuoksi.

Tampereen kaupunkiseudun rakennesuunnitelman 2030 mukaan hankealuetta halkoo kehitettävä viheryhteys ja alueen vieressä sijaitsee uusi merkittävä työpaikka-alue. Tähänkään kuvioon louhos ei yksinkertaisesti sovi.

Mielestämme yksin kaavoitus ja kaupunkiseudun rakennesuunnitelma muodostavat esteen Ruduksen hankkeelle. Tienoolle on suunnitteilla jo muuta toimintaa, ja alueen virkistysellinen arvo on todettu maakuntakaavaa myöten. Tilaa vanhakantaiselle louhostoiminnalle ei ole. Pidämme asiattomana sitä, että yksityiset yritykset pyrkivät suunnitelmiseen äkkiaamatta alueille, joiden tulevaisuutta on toisaalla jo luodattu erilaiseksi.

YVA-selostuksen mukaan (mm. s. 57) kaavamerkintöjä ei ole tarpeen muuttaa. Yhtiö olettaa, että alue voidaan käytön jälkeen palauttaa kaavojen osoittamaan käyttöön (s. 34): ”Louhinnan päätyttyä alue tasataan louhintatasoon ja maisemoidaan lupaehtojen mukaisesti ja alue palautetaan maa- ja metsätalousvaltaiseksi alueeksi”. Palauttamisesta tuskin voidaan puhua, kun on kyse vuosikymmenten päässä olevista ajoista, eikä palauttaminen ennalleen louhinnan jälkeen ole mahdollistakaan.

YVA-selostuksesta puuttuvat selkeät perustelut sille, miksi hanke olisi tarpeellinen. Rudus viittaa yleisellä tasolla kiviainesten tarpeeseen mutta ei tuo ilmi, mihin hankkeisiin kiveä erityisesti tarvittaisiin juuri tästä louhoksesta. Tällaiset analyysit ovat tarpeen, sillä muutoin vaihtoehto nollan kohdalla (s. 108) mainittu uhakuva (”hankkeen toteuttamatta jättäminen johtaa ajan mittaan siihen, että vastaavanlaista isoa tai useampia pienempiä kiviainesten ottopaikkoja etsitään lähiseudulta kiviainestarvetta tyydyttämään”) jää vaille perusteita.

Ylijäämä- ja kierrätysmateriaalien osalta Rudus toteaa (s. 109), että ”luonnonvarojen ja kestävä kehityksen kannalta rakennusmateriaalien kierrätys on järkevää. Se säästää neitseellisten kiviainesten tarvetta ja syntyvän jätteen määrää”. Epäselväksi jää, miksi tässä hankkeessa toteutettu kierrättäminen ei vaikuttaisi louhittavan aineksen määrään. YVA-selostuksesta puuttuu tieto, milloin ja missä kiviainesten kierrättäminen lopulta vähentäisi kallionlouhintaa. Ainakaan tämän hankkeen tonnimääriä kierrättäminen ei muuttaisi mitenkään; louhittavaa kertyisi yhtä paljon riippumatta siitä, toteutetaanko hankkeen yhteydessä kierrätystä (vaihtoehdot 3 ja 4) vai ei (vaihtoehdot 1 ja 2).

YVA-selostuksessa listataan (s. 156) Pirkanmaan suunnitteilla olevia suurhankkeita: kehä II, Marjamäki-Pirkkala -tieyhteys, läntinen oikorata, logistiikkakeskus ja Tampereen järjestelyrapiha. Näiden todetaan kuitenkin olevan hankkeita, jotka toteutuvat aikaisintaan noin 20 vuoden kuluttua. Äkkiseltään tällainen suuri louhoshanke saisi selityksensä yllä mainituista, runsaasti kiviainestakin vaativista hankkeista. Ajallista yhtymäkohtaa ei todennäköisesti kuitenkaan ole: Sääksjärven louhos lopettaisi toimintansa ennen maakunnan mittavia liikennehankkeita. Mitä muuta merkittävää rakentamista Pirkanmaalle on suunnitteilla – sellaista, joka vaatisi miljoonia tonneja kiviainesta?

YVA-selostus spekuloi myös sillä, että maakunnalliset infrahankkeet toteutettaisiin jo aiemmin, jolloin ”louhokselta saatavaa kiviainesta saatettaisiin tarvita väylärakentamisessa” (s. 156). Syntyy mielikuva, että isojen liikennehankkeiden toteuttaminen tai toteuttamatta jättäminen ei hetkauta Sääksjärven louhossuunnitelmia; samantekevää, millaisia hankkeita Pirkanmaalle suunnitellaan ja milloin, louhos halutaan syystä tai toisesta tehdä nyt.

Louhoksen kiireinen pohjustelu ihmetyttää myös siinä mielessä, että yhtiöllä ei vielä ole sopimusta koko hankealueesta, vain kahdesta tilasta. Onko lainkaan varmaa, että alueen muut maanomistajat suhtautuvat myöntämielisesti palstojensa kaivamiseen? Mikäli kieltäytymisiä ilmenee, on koko laaja YVA- ja muu selvitystyö ollut turhaa.

Hankkeen toiminta-ajat

Rudus suunnittelee hankealueelle ympärivuotista toimintaa. Lupaa murskaustoiminnalle ja kiviaineksen käsittelylle aiotaan hakea välille ma-pe klo 6-22. Lisäksi poraukselle haettaisiin

lupaa välille ma-pe klo 7-22 ja rikotukselle ma-pe klo 8-18. Räjähdyksiä suoritettaisiin 1-3 kertaa viikossa klo 7-18. Ilmoitetut toiminta-ajat ovat todella pitkiä sekä sopimattomia näin lähelle asutusta ja yhtenäisen metsäalueen keskelle.

Ruduksen mukaan alueella ei olisi murskausta viikonloppuisin. Kaiken kaikkiaan toiminta painottuisi kevääseen ja kesään, mutta (s. 32) ”jos lupaan sisältyisi toiminta-aikojen rajoituksia, olisi sallittuna toiminta-aikana luonnollisesti enemmän murskausta”.

Tämäntyyppiset ohimennen esitetyt huomautukset antavat ymmärtää, että todellinen tilanne saattaisi olla huomattavasti toisenlainen kuin mitä YVA-selostus antaa ymmärtää. Ilmeisesti murskausta ja porausta saattaisi olla myös viikonloppuisin, ja ainakin kuljetuksia Rudus arvioi tarvittavan viikonloppuisin; yhtiön mukaan (s. 33) viikonloppukuljetuksia tarvittaisiin yhteiskunnallisesti tärkeiden kohteiden, kuten siltojen valun. Hieman jäljempänä (s. 60) viikonloppukuljetusten kriteerejä on jo löyhennetty ja yhtiö kertoo, että viikonloppukuljetuksia saattaisivat edellyttää myös mm. pientalotyömaiden kiviainestarpeet. Edelleen viikonloppukuljetuksista todetaan, että niiden tarvetta esiintyisi vain harvoin ja poikkeuksellisesti, 4-5 kertaa vuodessa. Mielestämme tällaista toistuvuutta ei voida luonnehtia poikkeustapauksiksi.

Ruduksen louhos toimisi ympärivuotisesti ja jopa vuosikymmenten ajan. Melua, pölyä ja muita ympäristöön ulottuvia haittavaikutuksia arvioitaessa olisi pitänyt erityisesti huomioida se, että hankkeen aiheuttamat haittavaikutukset koskettaisivat lähialueen asukkaita, virkistyskäyttäjiä ja luonnonvaraista eliöstöä jatkuvasti. YVA-selostus kyllä toteaa mahdollisia haittoja mutta ei pohdi, miten pitkä toiminta-aika vaikuttaa haittojen merkittävyyteen. On eri asia, kestääkö elämänlaatua hiukankaan heikentävä seikka pari vai parikymmentä vuotta.

Liikennemäärät

YVA-selostuksessa todetaan, että hankealueelta kuljetettaisiin enimmillään noin 1 250 000 tonnia kiviainesta. Lisäksi varauduttaisiin vastaanottamaan ja käsittelemään ylijäämälouhetta noin 500 000 tonnia vuodessa sekä betoni-, tiili- ja asfalttijätettä noin 100 000 tonnia vuodessa. Vuoden aikana kuljetettavaa kiviainesta kertyisi kaikkiaan siis noin 1 850 000 tonnia. Tämä jaettuna arkipäiville (220 vrk) tarkoittaa noin 8 400 tonnia päivässä.

Kuljetukset kaiketi suoritettaisiin 10–40 tonnin erissä (rekoissa). Mikäli katsottaisiin, että kaikki rekat saataisiin täyteen (40 t/täysperävaununlinen rekka), tarvittaisiin kuljetuksia päivittäin yhteen suuntaan noin 210 (8 400:40). Koska rekat sekä saapuisivat louhokselle että poistuisivat sieltä, olisi päivittäisten kuljetusten määrä yhteensä noin 420 (210 x 2).

Rudus on saanut hankkeen tuoman lisäliikenteen lopputulokseksi 230 (hankevaihtoehdot 1 ja 2) ja 370 (vaihtoehdot 3 ja 4) kuljetusta. Vaikka ajojen lukumäärässä on kaiketi huomioitu oletus, että 20–30 prosenttia saapuvista autoista voidaan hyödyntää lähtevissä kuljetuksissa, on lisäliikenteen määrä silti mielestämme arvioitu alakanttiin. Kaikkia autoja tuskin saadaan täyteen (s. 60) ja monenlaiset inhimilliset tekijät estävät rekkojen täysimääräisen hyödyntämistä sekä tulo- että menosuunnassa.

Todennäköisesti louhokselta olisi paljon enemmän tarvetta kuljettaa aineksia muualle kuin tuoda niitä sinne – onhan kaavailtu kierrätys- ja ylijäämäainesten määrä (600 000 t/v) puolet vähäisempi kuin kuljetettavaksi suunniteltu määrä louhittua kiviainesta (1 250 000 t/v)

Pidämme YVA-selostuksen puutteena sitä, että Rudus ei selvittä lisäliikennettä koskevien laskutoimitustensa taustoja ja suoritustapaa. Myöskään taulukon 6.3 (jossa esitetään lisäliikennettä koko kuljetusreitillä, muiden maankäyttöhankkeiden liikennöinti mukaan lukien) perusteita ja tulosten laskutapaa ei selvitetä.

Mikäli todellinen lisäliikenteen määrä olisi noin 420 ajoa päivässä ja nämä jakautuisivat klo 6-16:n välille, tarkoittaisi tämä raskaan ajoneuvon kulkua alueen teillä aina 1,4 minuutin välein. Vaikka lisäliikenteen osalta käytettäisiin Ruduksen pienintä arviota (230 ajoa/vrk), ajaisi rekka silti ohi 2,6 minuutin välein. Mielestämme YVA-selostuksessa pitäisi tuoda liikenteen lisäys ilmi myös ajallisissa, ei vain määrällisissä mittasuhteissa. Käytännössähän 1,4:n tai 2,6 minuutin välein kulkevat rekat merkitsevät lähiasukkaiden ja tienoon eläimistön kannalta sitä, että edellisen rekan jyrinän juuri vaiettua seuraava jo alkaa.

Terveysvaikutukset

Koska hanketta suunnitellaan asutuksen tuntumaan, olisi ympäristövaikutusten arvioinnissa pitänyt erityisesti paneutua terveysvaikutusten arviointiin. YVA:n laadintaan ei kuitenkaan ole osallistettu ainuttakaan terveydenhuollon tai sairaanhoidon asiantuntijaa.

ELY-keskuksen YVA-ohjelmasta antaman lausunnon mukaan ”terveyshaittojen arvioinnissa tulee käyttää asiantuntijaa/asiantuntijalaitosta, jolla on riittävä pätevyys tulkita väestötasoon kohdistuvia suoria ja välillisiä terveyshaittoja kuten virkistysmahdollisuuksien merkitystä väestön terveydelle”. Tämä edellytys on arviointiselostuksessa laiminlyöty. Esimerkiksi meluun ja tärinään liittyvistä selvityksissä ja mallinnuksessa sekä meluntorjuntatoimenpiteiden suunnittelussa on käytetty näiden alojen asiantuntijoita, mutta näillä tuskin on riittävää ammattitaitoa arvioida melun vaikutuksia ihmisten terveyteen – aihepiiri on yleisesti tunnettu monimutkaiseksi, ja meluvaikutusten havainnollistamisessa tulisi käyttää muitakin määreitä kuin desibelejä.

Ihmisten elinoloihin ja viihtyvyyteen kohdistuvien vaikutusten kohdalla YVA-selostuksessa on konsultoitu sosiologia. Sosiologi ei mielestämme kuitenkaan ole oikea henkilö puhumaan suorista ja välillisistä terveyshaitoista tai arvioimaan terveydensuojelulain toteutumista. Esimerkeinä mainittakoon arseenin vaikutukset tai mahdollisuus, että asbestipitoisesta betonista valmistettu siirtovesijohto vaurioituisi rekkojen aiheuttamasta tärinästä (s. 63) – seikka, jonka YVA-selostus sivumennen sanoen toteaa hämmästyttävän lakonisesti. Erikoisalojen ymmärtämiseksi ja vaikutusten selvittämiseksi olisi tarvittu terveydenhuollon tai sairaanhoidon asiantuntijaa yhdeksi ”YVA-tiimin” jäseneksi.

YVA-selostuksen mukaan ilmanlaatuun ja terveyshaittoihin liittyvissä asioissa on haastateltu Ilmatieteen laitoksen erikoistutkijaa (ilmeisesti laitoksen pienhiukkasasiantuntemuksen nojalla) ja virkistykseen liittyvissä asioissa Pirkanmaan virkistysalueyhdistyksen asiamiestä. Kummankaan pätevyyttä omalla alallaan kyseenalaistamatta pohdimme, ovatko he parhaita mahdollisia asiantuntijoita arvioimaan niin laajoja ja monitieteisiä kokonaisuuksia kuin terveyshaitat (muutkin kuin pienhiukkasiin liittyvät) ja virkistyksen merkitys ihmisten terveydelle.

Asiantuntijan puuttuessa terveysvaikutukset on arvioitu kevyesti. Ruduksen sanoin (s. 74) ”nykyisen tiedon pohjalta toiminnan ei voida olettaa aiheuttavan pölystä, hengitettävistä hiukkasista tai muista aineista johtuvia terveyshaittoja. Koska asukkaat ovat huolissaan ja pelkäävät hankkeen aiheuttamia mahdollisia vaikutuksia, ovat hankkeen terveyteen vaikuttavat tekijät ennen kaikkea henkiseen hyvinvointiin liittyviä”. Tässä kohdassa olisi syytä muistaa, että ihmisen terveyttä ei selkeästi voida jakaa fyysiseen ja henkiseen. Psykkisistä tekijöistä alkunsa saaneet terveysongelmat ilmenevät usein, ajan mittaan, myös fyysisenä oireiluna. Hankkeen suunnittelija ei myöskään voi kiistää sitä, etteivätkö pöly- ja meluherkät ihmiset voisi kärsiä hankkeesta myös suoraan fyysisesti – huomattavissakin määrin – vaikka ohje- ja raja-arvojen mukaan ongelmia ei olisi.

Virkistysvaikutuksia referoidessaan YVA-selostus toteaa (s. 68), että ”ympäristön muuttuessa ihmisiin kohdistuvat vaikutukset tuntuvat suurilta erityisesti yksilötasolla. Hanke ei kuitenkaan aiheuta suoranaista vaaraa ihmisten terveydelle tai heikennä ihmisten elinoloja niin merkittä-

västi, että sen toteuttamiselle ihmisiin kohdistuvien vaikutusten takia olisi varsinaista estettä”. Johtopäätös ilmaistaan sanakääntein – *suoranaista, merkittävästi, varsinaista* – joihin lukijan on erittäin vaikea tarttua tai ottaa kantaa. Rudus antaa ymmärtää, että vaikutukset on arvioitu objektiivisesti, mutta monin paikoin teksti jää spekulointitasolle. Yhtiö myös kumoaa omat väitteensä pian todetessaan (s. 70), että ”jos alueen suosio virkistysalueena laskee, on kuitenkin mahdollista, että erityisesti alueen aktiiviset käyttäjät ulkoilevat ja liikkuvat vähemmän. Tätä kautta hankkeella saattaa olla vaikutuksia asukkaiden terveyteen ja hyvinvointiin”.

YVA-selostuksen toteamus (s. 70) siitä, että ”tavallisesti asukkaat tottuvat ympäristössään tapahtuviin muutoksiin eivätkä muuta liikkumistottumuksiaan” tuntuu pyrkimykseltä kiteyttää koko virkistysvaikutusasia pohjimmiltaan yhdentekeväksi. Hiljaisuuden ja luontoarvojen katoamiseen ei voi suhtautua näin yliolkaisesti tai vähätellä näiden arvojen vaikutuksia kansanterveyteen. Palautteissaan asukkaat ovat tuoneet esille, että alueelle on hakeuduttu asumaan nimenomaan sen luonnonrauhan vuoksi. Mitä enemmän kotien lähellä on elvyttäviä ympäristöjä, sitä useammin niissä poiketaan hankkimassa helpotusta negatiivisiin tunnetiloihin. Voidaan olettaa, että suurlouhos aiheuttaa asukkaille huomattavasti enemmän murhetta mahdollisen toteutumisensa jälkeen kuin nyt, vaikka hakija yrittääkin todistaa etukäteispelot hankkeen merkittävimäksi terveysvaikutukseksi.

Terveys- ja viihtyvyshaittojen osalta tärkeä asia jää YVA-selostuksessa ohimenevän maininnan varaan (s. 128): ”Merkittävimmän liikennevaikutuksen voidaan arvioida syntyvän kuorma-autojen ilmavirtojen aiheuttamasta hiekkatien pölyämisestä ja pölylaskeumista tien lähialueella erityisesti kuivana kesä kautena.” Mitä tämä käytännössä tarkoittaa tien lähiasukkaiden ja ulkoilijoiden kannalta jää vaille selontekoa.

YVA-selostuksen mukaan (s. 127) ”rajanveto viihtyvyshaitan ja terveyshaitan välille on epätarkkaa, koska ihmiset ovat eri tavalla herkkiä sekä terveyshaitoille että viihtyvyshaitoille” Tämän huomion nojalla yhtiön tulisi noudattaa varovaisuusperiaatetta ja luopua hankkeesta.

Melu

YVA-selostuksen (s. 71) mukaan ”hanke lisää melua erityisesti Birgitan polulla ja hankealueen välittömässä ympäristössä. Koska hankealueen ympäristö on nykytilassa hyvin hiljaista aluetta etenkin sen eteläpuolella, kiviaineksen otosta ja murskauksesta kantautuvat äänet kasvattavat melutasoja merkittävästi”. Melutason ohjearvon (virkistysalueilla 45 dB) kerrotaan ylittyvän Birgitan polulla ja Ammejärven laavulla kaikissa hankevaihtoehdoissa jossain vaiheessa toimintaa.

Aiemmin (s. 11) YVA-selostuksessa todetaan, että ”Ammejärven laavulla pahin tilanne kaikissa vaihtoehdoissa on toiminnan aloitustilanne, jolloin keskiäänitaso kaikissa vaihtoehdoissa on noin 56 dB”. Rudus jättää kertomatta, kuinka kauan ”toiminnan aloitustilanne” kestää. Virkistysalueen meluohjearvon ylittäminen 11 desibelillä tietymättömän pitkän ajan ei mielestämme voi tulla kysymykseen.

YVA-selostuksen mukaan melun ohjearvo ei kuitenkaan ylitä virkistysalueilla ”kaikissa otto-toiminnan vaiheissa --- vaan jää 40-45 desibeliin. Tämä melutaso on jo hyvin alhainen”. Väite melutason alhaisuudesta on perusteeton ja johtaa harhaan. YVA-selostuksessa mainitut melutasot on laskettu vuorokautisen keskiäänitason mukaan. Keskiäänitason määrittämisessä mitataan kaikki 24 tunnin aikana kuuluvat äänet ja lasketaan niistä tietyllä kaavalla keskiäänitaso. Koska yöt olisivat hiljaisia (louhos ei toimisi), päiväsaajan melupiikit tasoittuisivat – mutta vain paperilla.

Jo 40 desibelin melu riittää ulkona heikentämään viihtyvyyttä; sisällä sama melutaso häiritsee unta. Todellisuudessa hankkeen desibelimäärät nousisivat yli ohjearvon, koska korvat – ih-

misten ja luonnonvaraisten eläinten – eivät aisti keskiäänitasoa vaan erivahvuisia ääniä tässä ja nyt.

Ruduksen mukaan toiminnasta aiheutuvaa melua ei viikonloppuisin kuulu lainkaan (s. 71). Tämä väite on ristiriidassa ilmoitettujen toiminta-aikojen kanssa; aiemmin samassa asiakirjassa Rudus arvelee, että viikonloppukuljetuksille voi olla tarvetta.

YVA-selostus jatkaa (s. 71): ”Asuinalueilla louhinnasta ja murskauksesta aiheutuva melutaso jää alle ohjearvon, joka asumiseen käytettävillä alueilla on päivällä (klo 7-22) 55 dB ja yöllä (klo 22-7) 50 dB. Alle ohjearvojen jäävä melu ei aiheuta minkäänlaisia terveysvaikutuksia”. Huomautamme, että 50 desibelin ohjearvon alle jääminen johtuu jälleen keskiäänitasosta: keskiäänitaso ei huomioi äkillisen impulssimelun haittoja eikä yksilöllisiä meluherkkyyseroja. On myös muistettava, että rekkojen kulkiessa teillä 1-2 minuutin välein meteli olisi käytännössä katkeamatonta.

Lainauksen viimeisessä lauseessa väitetään virheellisesti, että ohjearvot alittava melu ei aiheuta minkäänlaisia terveysvaikutuksia. Virheeltä olisi välttytty, jos terveysvaikutusten kohdalla olisi konsultoitu alan asiantuntijaa.

Toistuva tai jaksoittain toistuva melu aiheuttaa ihmisissä väsymystä ja ärtymystä, vaikkei melu ylittäisikään rajoituksia. Silloin on kyse melusta, joka ei vaurioita kuuloa mutta harmittaa ja piinaa. Äänet ja melu vaikuttavat aivot toimintaan ja aiheuttavat erilaisia psykofyysisiä reaktioita. Melu nostaa verenpainetta, aiheuttaa unettomuutta, stressiä, aggressiivisuutta ja ahdistusta, haittaa oppimista ja keskittymistä sekä vaikuttaa työhön, lepoon ja viihtyvyyteen. Melun on todettu lisäävän epäsuorasti sydän- ja verisuonitautien riskiä. Melulla on myös yhteys ennenaikaisiin kuolemiin. Melusta kärsivä ihminen ei jaksakaan olla luova, sosiaalinen ja joustava. WHO:n mukaan melu saattaa aiheuttaa tyytymättömyyttä ja avuttomuuden tunnetta. Meluisilla alueilla käytetään enemmän rauhoittavia lääkkeitä ja tarvitaan useammin psykiatrisia palveluja. Ympäristömelun ja mielenterveyden välillä on selvä yhteys. Melu saattaa esimerkiksi nopeuttaa ja edistää piilevän neuroosin kehittymistä.

(Melun terveysvaikutukset, lähteet: Melu on ympäristöongelma – ja vaikeasti torjuttavissa, Sirkka-Liisa Paikkala, Ympäristöministeriö, artikkeli Kansanterveys-lehdessä 2/1999 (Terveystien ja hyvinvoinnin laitos); Työterveyslaitos, www.ttl.fi/fi/tyoymparisto/melu/melun_terveysvaikutukset/sivut/default.aspx; Urbaani hiljaisuus, Outi Ampuja, FT, Helsingin yliopisto, www.slideshare.net/Dodoorg/megapolis-2025-tampere-urbaani-hiljaisuus-dodo-tampere)

Kaiken kaikkiaan Ruduksen tulisi melun vaikutusten arvioinnissa havainnollistaa kattavammin sitä, miten hanke muuttaisi äänimaailmaa nykyisestä. Kun kerrotaan vain, että desibelien sallitut rajat eivät ylitä, lukijat eivät saa käsitystä, millainen tilanne hankkeen toteuduttua olisi. Koska vallitsevat olosuhteet ovat ihmisille ainoa konkreettinen todellisuus, tieto siitä, mikä myöhemmin olisi toisin, antaisi selkeimmän mahdollisen kuvan hankkeen vaikutuksista.

YVA-selostuksessa muistutetaan, että suunnitellun louhoksen ja läheisen asuinalueen seudulle kantautuu jo tällä hetkellä liikenne- ja lentomelua. Tämä ilmaistaan kuin perusteluna sille, että tienoole voidaan tuoda myös lisää meluavaa toimintaa. On kuitenkin hyvin kyseenalaista, hukkuvatko melulähteet toisiinsa; päinvastoin voidaan olettaa, että teiltä kantautuvan taustakohinan ryydittyessä louhokselta kantautuvilla räjäytyksillä, kolinoilla sekä koneiden ja kuljetusajoneuvojen äänillä melumaisema tavallaan terävöityy ja melun kokonaismäärä kasvaa. Lisäksi ihmisten on vaikeampi turtua kiviainestyömaan tapaisen hankealueen aiheuttamaan epätasaiseen meteliin, toisin kuin tieliikenteen kohinaan.

Rudus arvioi, että asuinalueiden melutasot säilyvät alle ohjearvon. Tämäkin näkemys perustuu keskiäänitasoon. Esimerkiksi yksittäisen räjäytyksen äänentaso on noin 160 desibeliä, yli kilometrin päässäkin vielä 85 desibeliä. Mikäli louhosalueella räjäytetään 1-3 kertaa viikossa (lisukkeena räjäytysten varoitusäänet), tämä ei jää asukkailta huomaamatta – puhumattakaan luonnonvaraisista eläimistä, joiden kannalta Rudus ei käsittele melua juuri lainkaan, lyhyttä ilves- ja kalasääskipohdintaa lukuun ottamatta: ilveksen ja kalasääsken osalta YVA-selostus kuittaa, että lajit saattavat siirtyä muualle.

Puute on sekin, että Rudus ei melumallinnuksessa ole huomionnut räjäytyksiä, koska ne ovat ”mallinnusteknisesti hankalia äänilähteitä eikä yksittäisellä räjäytyksellä ole suurta vaikutusta vuorokauden keskiäänitasoihin” (s. 112). Jälleen kohdataan tosiasia, ettei pelkkään keskiäänitasoon tukeutuminen toimi tämänkaltaisten äkillisiä melupurkauksia aiheuttavien, asutuksen lähelle sijoittuvien hankkeiden kohdalla.

Liikenteen lisääntymisen aiheuttamaa melua Rudus käsittelee niukasti (s. 71): ”Vaihtoehtoisissa 3 ja 4, joissa kiviainestuotanto lisää raskasta liikennettä erityisesti Sääksjärventiellä ja Kannistontielle, liikenteen melu ei lisäännä asuinalueilla aistittavalla tavalla. Teiden välittömässä läheisyydessä (maksimissaan 50 metriä tien keskilinjasta) raskaan liikenteen lisääntyminen kuitenkin nostaa melutasoja - Koska melu ei leviä tien välittömästä läheisyydestä kauemmaksi, haitta koskee ainoastaan tiellä liikkuja”. YVA-selostuksen sanamuodot ovat tässä kohdin ristiriitaisia: ensin liikenteen melu ei lisäännä aistittavalla tavalla, sitten melutasot kuitenkin nousevat. Lopulta väitetään, ettei melu kantaudu tieltä 50 metriä kauemmas. Katsonne, ettei väitteelle ole perusteita. 50 metriä on melun kantautumisen kannalta lyhyt etäisyys, jos kyseessä on tie, jolla kulkee raskaita ajoneuvoja.

YVA-selostuksessa havainnollistetaan tienoon melutasoja kuvissa 11.2–11.6. Kuvien nojalla hankealueelle johtavalla tiellä melutaso on yli 65 desibeliä. Tämä ylittää virkistys- ja asuinalueiden ohjearvot, mutta ei käy ilmi mistään kohdasta selostuksen tekstiä.

Rudus on toimittanut ELY-keskukselle erillisen meluraportin. Raportti olisi ollut syytä asettaa myös yleisön nähtäville ja kommentoitavaksi.

Vaikutukset vesistöihin

Hankealue on kolmen eri valuma-alueen rajamailla. Ruduksen suunnitelmiin kuuluu valuma-alueiden uudelleenjärjestely; louhinnan edetessä kaikki hankealueen vedet ohjattaisiin pohjoiseen. Valuma-alueiden muuttamisen vaikutuksia paikalliseen ekosysteemiin ei YVA-selostuksessa ole arvioitu. Mitä tapahtuisi pienvesille ja kosteikoille eteläisellä, itäisellä ja läntisellä valuma-alueella, kun hulevedet johdettaisiin pohjoiseen, pieneen Ammejärveen?

Vesistövaikutukset jäävät pitkälti arvailujen varaan. YVA-ohjelman (s. 10) mukaan ”veden viipymä laskeutusaltaassa, laskeutusaltaan alapuolisissa ojissa ja Ammejärvestä katsotaan olevan niin pitkä, että kiintoainesta ei päädy Kortejärveen eikä Sääksjärveen”. Mitä tässä yhteydessä ”katsotaan” tarkoittaa? Millä perusteella näin katsotaan olevan?

Toisaalla (s. 91) todetaan, että ”suurin osa ojiin päätyvästä kiintoaineksesta laskeutuu ojien pohjille alle 300 metrin etäisyydelle päästölähteestä. Kiintoainesta ei todennäköisimmin tule havaittavissa määrin erottumaan Ammejärvestä eikä varsinkaan sen alapuolisissa järvissä. Kiintoaine ei tule vaikuttamaan Ammejärven luonnontilaan”. Kun ensin kiintoaine ei ”todennäköisimmin tule havaittavissa määrin erottumaan”, miten viimeisessä lauseessa voidaan kuitenkin olla ehdottoman varmoja siitä, että kiintoaine ”ei tule vaikuttamaan”?

”Laskeutusaltaista saatavan kivijauhon arseeni- ja raskasmetallipitoisuudet tarvittaessa tutkitaan ennen hyödyntämistä” (s. 102). Milloin on ”tarvittaessa”?

Ilmastonmuutos

YVA-seostuksen mukaan (s. 130) murskauslaitos tuottaa hiilidioksidia keskimäärin 2 kilogrammaa yhtä kivitonnia kohti. Murskauksen hiilidioksidipäästöt olisivat noin 15 tonnia päivässä. Liikennöinti tuottaisi hiilidioksidia 5,1 tonnia päivässä. Yhteensä päästöjä syntyisi noin 20,1 tonnia päivässä, 5 065 tonnia vuodessa. Rudus esittää vertailun: ”Tampereen ilmastostrategian (2030) mukaan Tampereen seudun kulutusperusteiset hiilidioksidipäästöt vuonna 2006 olivat 2,5 miljoonaa tonnia vuodessa”. Jälleen tuntuu siltä, että yhtiö pyrkii vähättelemaan hankkeensa vaikutuksia; ilmastonmuutosta jouduttavien kaasujen päästöt häviävät muiden tahojen aiheuttamien päästöjen joukkoon. Vertaus ei kuitenkaan ole kovin vakuuttava; jos yksittäinen louhoshanke tuottaisi vuodessa yli viidessadasosan koko kaupunkiseudun hiilidioksidipäästöistä, ei kyseessä ole mitätön osuus.

Rudus perustelee päästöjään myös toteamalla (s. 130), että ”kuljetuksen päästöt syntyisivät muualla toisessa maa-aineshankkeessa, jos eivät tämän hankkeen puitteissa”. Asia ei ole näin yksioikoinen. Voidaan ajatella, että mitä useampia maa-aineshankkeita jätetään toteuttamatta luonto-, ympäristö- ja inhimillisistä syistä, sitä suurempi paine yrityksille ja kansalaisille syntyy uusiutumattomien raaka-aineiden säästämiseen, kierrättämiseen ja muihin pidemmällä tähtäimellä yhä väistämättömämmiksi tuleviin vaihtoehtoihin.

Arseeni

Korkeahkot arseenipitoisuudet ovat ominaisia paikoin Pirkanmaan kallioperässä, koska kallioperässä esiintyy melko yleisesti arseenikiisua. Arseeni on pitkässä altistuksessa terveydelle haitallinen aine. Tämän vuoksi alkuaineeseen on kiinnitetty YVA-selostuksessa verrattain paljon huomiota.

YVA-selostuksen mukaan (s. 82) ”tehtyjen pitoisuusanalyysien mukaan lähtöoletuksena on, että hankealueen arseenipitoisuus pysyy alle taustapitoisuusarvojen. Jos seurannassa havaitaan pitoisuuksien ylittävän, kiviaineksen käytölle asetetaan rajoituksia tai kiveä ei kuljeteta pois alueelta”. Mitä tämä käytännössä tarkoittaa, jää hämärän peittoon: onko mahdollista, jos arseenia ilmeneekin kiviaineksessa enemmän kuin otetut näytteet antavat olettaa, että louhos avaamisen jälkeen todetaan vähintään osittain käyttökelvottomaksi? Mikäli tällainen mahdollisuus on, olisi lisätutkimuksia aiheellista tehdä jo taloudellisistakin syistä.

Katsomme puutteeksi sen, että arseeninäytteet otettiin kallion pintaosista eikä kairaamalla, kuten olisi ollut suotavaa.

Riskien hallintaa käsittelevässä luvussa (s. 159) todetaan, että ”louhittavassa kalliossa voi olla kiisupitoisia kohtia, joissa arseenipitoisuus on huomattavan korkea”. Tällaiset otaksumat vaativat tarkentuaakseen lisäselvityksiä.

Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi

YVA-selostusta varten laadittu luontoselvitys vaikuttaa selostukseen poimittujen tietojen nojalla asianmukaiselta. Esille on nostettu etenkin hankealueen itäosassa sijaitseva ”Perimmäisen luontokokonaisuus”, johon Perimmäisen suojelualueen (maakuntakaavassa SL052) sisältyvät myös kalliojyrkäne, purolaakso, tervaleppäkorpi, Perimmäisen kalliomäki ja liito-oravalle soveltuva alue.

YVA-selostuksen mukaan (s. 137) purolaakson maakunnalliset luontoarvot häviäisivät hankkeen myötä. Lisäksi hankealueelle jäävä tervaleppäkorpi, kalliojyrkäne ja purolaakso nähtävästi tuhoutuisivat luonnonsuojelu- ja metsälain vastaisesti. Näihin mainintoihin nähden on

ristiriitaista, että haitallisten vaikutusten ehkäisemiseksi ja lievittämiseksi YVA-selostus ehdottaa (s. 140), että alue 4 (Perimmäisen luontokokonaisuus) tulisi jättää kokonaan ottotoiminnan ulkopuolelle. Koska tämä huomautus ei ole vaikuttanut YVA-selostuksessa esitettyihin hankealueen karttarajauksiin, oletamme, että suositusta ei aiota noudattaa.

Avolouhoksen vaikutuksia Perimmäisen luonnonsuojelualueeseen on arvioitu erittäin niukasti. YVA-selostuksesta syntyy mielikuva, että toistaiseksi virallista perustamistaan odottava luonnonsuojelualue ei ole kovin merkittävä. Mikäli alueen arvo olisi selkeästi ymmärretty alusta pitäen, louhosta tuskin oltaisiin ryhdytty suunnittelemaan parin sadan metrin päähän suojelualueen rajasta.

YVA-selostuksen mukaan (s. 158) ”hankealueen ja Perimmäisen välissä olevassa louhikko-uomassa (kausiluontoinen puro) ei ole sulana aikana vettä näkyvissä, eikä hankkeen mahdollisesti aiheuttama muutos uoman valuma-alueella todennäköisesti vaadi vesilain 1 luvun 17 §:n mukaista lupaa”. Millä perusteella hakija on päätenyt tähän lopputulokseen? Kyseinen lainkohta nimenomaan kieltää muuttamasta sellaisia vesistöiksi luokittelemattomia uomia, jotka luetellaan vesilain 1 luvun 2 §:ssä: ”vesistönä tai sen osana ei pidetä: 1) ojaa, **noroa** ja sellaista vesi-uomaa, jossa ei jatkuvasti virtaa vettä eikä runsasvetisimpänäkkään aikana ole riittävästi vettä veneellä kulkua tai uiton toimittamista varten ja jota kalakaan ei voi sanottavassa määrässä kulkea”. Miksi hankealueen liepeillä kulkeva kausikosteaa pienvesi, **noro**, ei edellyttäisi muuttamislupaa? Veden kulkua louhikoissa on hankala todentaa eikä hakija mielestämme voi suoralta kädeltä arvioida, että uoma olisi suurimman osan vuodesta käytännössä kuiva eikä louhoksella olisi vaikutusta uoman luonnontilaan. Kun louhoksen kaikki hulevedet olisi määrä johtaa pohjoiseen, pois norolouhikosta, saattaisi haitallisia vaikutuksia noron luonnontilaan hyvinkin koitua.

Linnustollisia arvoja alueella on todettu, mm. lukuisia vanhan metsän ilmentäjälajeja sekä lintudirektiivin lajeja. Suurharvinaisuuksia ei esiinny, mutta lajivalikoima, metso, pyy, teeri, pohjantikka, kanahaukka jne., kielii osaltaan tienoon melko häiriöttömästä nykytilanteesta. Vaikutukset lajeihin YVA-selostus kuittaa toteamalla, että ”elinympäristöjen hävitessä alueelta lajit siirtyvät muualle” (s. 138). Samaa todetaan hankealueen lähellä pesivän kalasääsken osalta: ”louhinnan aiheuttama ja tuulen nostama pöly saattaa levitä pesän alueelle. Myös meluvaikutus on melko suuri” (s. 138). Kalasääsken pakoa pohjustaen hakija jo suunnittelee parin teko-pesän tuomista tienoolle (s. 140).

Luontovaikutuksia arvioitaessa on tähdellisintä muistaa, että vaikka hankealue ei ole luonnontilainen, se sijaitsee rauhallisella metsäseudulla, jollaiset tänä päivänä ovat arvokkaita jo sinänsä – ja joiden yhtenäisyyden säilyttämistä tukevat myös valtakunnalliset alueidenkäyttövoitteet: ”Alueidenkäytöllä edistetään elollisen ja elottoman luonnon kannalta arvokkaiden ja herkkien alueiden monimuotoisuuden säilymistä. Ekologisten yhteyksien säilymistä suojelualueiden sekä tarpeen mukaan niiden ja muiden arvokkaiden luonnonalueiden välillä edistetään.”

Lopuksi

Leimallista YVA-selostukselle on, että se jo sinällään sisältää perusteet, miksi hanketta ei pitäisi toteuttaa. Hankealueen arvo osana ekologista verkostoa tunnustetaan monin paikoin (mm. s. 137): ”Hankealue sijoittuu metsä- ja erämaa-alueen keskelle. Ekologisessa verkostossa alue muodostaa luonnon ydinalueen, joka on luonnon monimuotoisuuden kannalta merkittävä. Se on maakuntatasollakin laaja, yhtenäinen metsäalue, jossa yhdistyvät luontoarvot sekä Tampereen seudun virkistysaluetarpeet.”

Sivulla 138 mainitaan, että ”hankealue sijaitsee Pirkkalan - Kuljun luonnon ydinalueella. Alue on vesistöjen ja tiestön eristämä muista laajoista luontoalueista. Valtioneuvoston alueiden-

käyttötavoitteissa mainittujen luonnonsuojeluverkon toiminnan varmistamiseksi ekologisten yhteyksien turvaaminen on tärkeää tulevien hankesuunnitelmien yhteydessä”.

Lisäksi Rudus toteaa (s. 69), että ”hanke vaikuttaisi alueen virkistyskäyttömahdollisuuksiin heikentävästi” ja ”asukkaat toivoisivat alueen luonteen säilyvän” (s. 68).

Yhtiö vaikuttaa olevan hyvin selvillä alueen arvoista eikä kaihda tuomasta niitä esiin selkein ilmaisin. Hankkeen suunnittelija jopa lainaa YVA-selostuksessa otetta, jonka valossa louhossuunnitelma näyttäytyy yhä kyseenalaisempana: ”Luonnonsuojelualueiden, virkistysalueiden sekä retkeily- ja ulkoilualueiden muodostama viherverkosto lisää asuin- ja elinympäristöjen monipuolisuutta ja viihtyisyyttä sekä tukee luontoharrastusta. Yleiseen käyttöön tarkoitettujen riittävän laajojen virkistysalueiden varaaminen pitää myös yllä eri väestöryhmien välistä tasa-arvoa antamalla kaikille yhtenäiset mahdollisuudet ulkoilla ja nauttia luonnosta asuinpaikasta riippumatta. (Pirkanmaan liitto 2008).”

Kun YVA-selostuksessa näin perusteellisesti tuodaan julki alueen monipuoliset arvot, on lukijan vaikea mieltää, miksi hanke edelleen halutaan toteuttaa. Jokainen pitkällä aikavälillä kestävä peruste (ekologiset vaikutukset, ihmisten viihtyvyys ja terveys, ekosysteemipalvelut, uusiutumattoman materiaalin säästö) puhuu sitä vastaan.

YVA-selostuksen lopputuloksena ei kuitenkaan esitetä hankkeesta luopumista. Louhoksella myönnetään olevan haittoja: maisemavaikutuksia, melua ja pölyä. Monessa yhteydessä haittojen toivotaan pysyvän vähäisinä hankealuetta ympäröivien metsien ansiosta. Rudus toteaa, että viereisten metsien käsittelyn tulevaisuudesta ei ole tietoa, mutta metsien pystyssä pysymisen varaan tunnutaan silti jättävän paljon. YVA-selostuksen merkittäviä epävarmuustekijöitä on se, että hankkeen vaikutusten laajuus riippuu osin ulkopuolisten, Rudukseen millään tavoin liittymättömien metsänomistajien päätöksistä. Alueelle, jonka toimintaympäristö on näin epävarma, ei mielestämme tulisi suunnitella tällaista isoa hanketta.

Kannatamme Sääksjärven kiviaineshankkeessa vaihtoehtoa nolla. Huomautettakoon, että kiviaineksen kierrätys Hankkeet ovat sinänsä tervetulleita. Toistaiseksi kierrätys Hankkeet on kuitenkin ollut tapana nivoa suurlouhoshankkeiden sivutoiminnoiksi – näin myös Sääksjärven suunnitelmassa. Kannustamme Rudusta edistämään kiviaineksen uusiokäyttöä ja korvaavien materiaalien kehittämistä. Tätä toimintaa voidaan harjoittaa myös louhimatta samalla miljöonia tonneja kiviainesta ennen koskemattomista kallioista.

Pirkkala:

Haikan Omakotiyhdistys

Järvenpään Oky

Killon Oky

Toivion Oky

Huovi-Lepomoision Asukasyhdistys

Niemenmaan Asukasyhdistys

Pirkkalankylän Kyläyhdistys

Sankilan Kyläyhdistys

Pro Sorkkalan Seutu ry

Pirkkalan Omakotiyhdistysten Yhteistyötoimikunta (OKYT) kannattaa vaihtoehtoa VE0 eli hanketta ei pidä lainkaan toteuttaa ja vastustaa vaihtoehtoja VE1 - VE4, koska ympäristövaikutukset sekä ihmisille että luonnolle ovat kielteiset; valtavat ja osittain arvaamattomat. YVA on myös osittain puutteellinen. Siinä ei ole lainkaan tutkittu esimerkiksi arseenin mahdollisia pitoisuuksia eikä siten myöskään arvioitu sen vaikutuksia luonnolle ja ihmisille.

Hankkeen laajuus ja pitkäkestoisuus merkitsee vuosikymmenten ajaksi muutosta luonnossa, jopa pysyvää, kuten kallioitten hävittäminen, ja ihmisille jatkuvaa altistumista pölylle ja melulle sekä turvatonta asumista ja liikkumista raskaan liikenteen seassa.

Pölyhiukkasten tiedetään olevan terveydelle haitallisia. Vaaraksi terveydelle on myrkyllinen arseeni, jonka käyttäytymistä ei ole tarpeeksi tutkittu. Geologisista kartoista käy selville, että arseenia esiintyy kaavaillulla alueella.

Se on huolissaan myös Sääksjärven veden laadusta, jota louhosalueelta valuvat pintavedet tulevat heikentämään. Maansiirtotöiden ja louhinnan vaikutuksesta liikuteltavan maa-aineksen mahdollinen arseeni siirtyy todennäköisimmin veden ja pölyn mukana ja näin ollen valumavesissä läheisiin järviin ja jopa pohjavesiin saakka. Tätä asiaa ei ole vielä riittävästi tutkittu, joten mitään riskiä ei pitäisi ottaa.

Tällainen hanke vähentää huomattavasti myös asumisviihtyisyyttä. Lähes kaksi sukupolvea kestävä melu- ja pölyaltistus vaikuttaa paitsi ihmisten fyysiseen myös psyykkiseen terveyteen.

Luonnolla on tutkitusti merkittävä vaikutus ihmisen hyvinvoinnille. Tämä hanke rikkoisi toteutuessaan viimeisen yhtenäisen metsä- ja virkistysalueen Pirkkalasta Lempäälään. Sen vaikutusalueella on idässä Perimmäisen ja lännessä Multivuoren luontokokonaisuus. N.1,2 km:n päässä luoteessa on Pulkajärven Natura 2000 -alue. Lisäksi valtakunnallisesti merkittävä Birgitan polku kulkee aivan lähivaikutusalueella. Myös erittäin suosittuja koko perheen ulkoilu-kohteita ovat Ammejärven laavu ja nuotiopaikka sekä vähän etäämmällä Kaitajärven kota.

Maakuntakaavassa kaavoitus on vielä keskeneräinen. Suunnitelmissa on useita suurhankkeita. Kyseinen hanke vaikeuttaisi huomattavasti mahdollisuuksia sijoittaa tulevat hankkeet järkevästi luontoa ja asumista kunnioittaen. Kantamme hankkeeseen on siis ehdottoman kielteinen.

Pirkkalan ympäristöyhdistys ry ja Sääksjärventien omakotiyhdistys ry. (Adressi 584 nimeä) vastustavat jyrkästi hankkeen toteutusta missään muodossa (VE1-VE4) hanketta ja kannattavat vaihtoehtoa VE0.

Ruduksen hankesuunnitelma on erittäin ristiriitainen sekä yhteiskunnan että yksittäisen ihmisen kannalta. Alueellamme on paljon lapsia ja hanke on suuri uhka heille niin liikenneturvallisuuden huononemisen, terveyshaittojen kuin arvokkaan luontokokonaisuuden tuhoamisen johdosta. Suunnitelmassa selvästi vähätellään asukkaan hyvinvoinnin merkitystä ja nähdään, että on yhteiskunnan etu, kun louhostoiminta aloitetaan Sääksjärvellä. Rudus on kartoittanut luonto- ym. arvot, mutta vesittää saman tien niiden merkityksen ekologian ja ihmisen virkistyskäytön kannalta. Suunnitelma läpivalaisee Ruduksen arvomaailman, jossa liiketalous ajaa ihmisen hyvinvoinnin ohi. Yhdyskuntien tarvitsema kiviainestenotto on syytä hajauttaa maakunnassa eikä keskittää Lempäälään. Ihmisiin kohdistuvat vaikutukset ilmenevät parhaiten, kun häiriötekijöitä yhdistellään. Murskaustoiminta, raskaan liikenteen lisääntyminen, yhdyskuntien suunnittelemat liikenteen ja logistiikan infra-hankkeet, nykyiset rauta- ja maantiet ja lentoliikenne yhdistyneenä aiheuttavat haittojen selvää nousua. Tätä ei Lempäälän Sääksjärvellä haluta. Ruduksen hankealue on luonnon monimuotoisuuden kannalta merkittävä. Ekologiseen verkostoon kuuluva luonnon ydinalue pienenee ja pirstoutuu kalliokiviaineksen oton sekä toiminnan aiheuttaman liikenteen vuoksi. Hanketoiminta heikentää ihmisten ja eläinten elinalueita ja vaikeuttaa liikkumista. Alueen merkitys laajana, yhtenäisenä metsäalueena heikkenee ratkaisevasti. Kiviaineksen oton myötä meluvaikutukset lisääntyvät, ja nykyisen suhteellisen hiljaisuuden häviäminen muuttaa luonnon kokemista ja laskee ratkaisevasti lähi-alueen virkistysarvoa huonontaan asukkaiden fyysistä ja henkistä hyvinvointia.

Lempäälän yhdistykset

Sääksjärven asukasyhdistys ry, adressi 850 allekirjoitusta.

Hankealue sijaitsee vajaan kilometrin päässä Sääksjärven eteläpuolella olevasta Sipilän alueesta. Sipilän alueella on tällä hetkellä yli 200 taloutta ja uuden kaavasuunnitelman mukaan talouksien määrä tulee lähivuosina lisääntymään yli 250 talouteen. Alueen asukasmäärä on siis noin 1000, joista kouluikäisiä 6-18 v. lapsia on lähes 200. Heistä Sääksjärven koulua käy 102.

Suunniteltu louhinta-alue on kooltaan 70 hehtaaria ja maksimiottomäärillä toiminta kestäisi 30 vuotta. Johtuen suuresta vuosittaisesta kiviainesmäärän louhinnasta ja käsittelystä, kiviaineksen ja kierrätysaineksen kuljetuksista, hankkeen poikkeuksellisen pitkästä toiminta-ajasta, toiminta-alueen läheisyydestä, kallioyhteyksistä ja maaston topografiasta hanke rasittaa kohtuuttomasti naapurustoa (Naapurussuhdelaki). Ihmisille, luonnolle sekä kiinteistöille ja rakennuksille aiheutuu kohtuutonta haittaa.

Hankkeen perustelut

Hankkeen perusteluissa todetaan hankkeen palvelevan erityisesti Tampereen alueen rakennustoimintaa ja sitä perustellaan hyvillä liikenneyhteyksillä. Tampereen ja sen lähikuntien alueella on useita toimivia kivenmurskausasemia ja Ruduksella ja sen kilpailijoilla on samanaikaisesti hakeilla lukuisia ympäristölupa- ja kiviaineksenottolupahakemuksia. Hyödynnettävää kiviainesta syntyy ja tulee jatkuvasti myös alueen rakennushankkeissa. Ympäristön kannalta kestävässä kiviaineshuollossa olisi ensisijaisesti pyrittävä hyödyntämään rakennushankkeissa syntyvä kiviaines ja sijoittamaan murskaustoimintaa niille alueille, jossa kiviainesta ja murskausta tarvitaan ja tällöinkin mahdollisuuksien mukaan riittävän kauas asutuksesta. Tällöin toiminnan aiheuttamat melu-, värinä- ja pölyhaitat sekä liikenteen aiheuttamat onnettomuusriskit minimoidaan ja haittojen kesto aika jää siedettäväksi.

Nykytilan kuvaus

Arvointiohjelmassa todetaan lähimmän asutuksen sijaitsevan Sääksjärven lounaispuolella noin 1 km päässä hankealueesta. Sääksjärven asemakaavan muutos ja laajennusehdotuksen kaavaluonnoksessa (21.5.2010) tulevat muutaman vuoden kuluttua lähimmät asuinkiinteistöt olemaan vain noin 800 metrin etäisyydellä hankealueesta.

Nykytilan kuvauksessa todetaan, että hankealueen vaikutusalueella kulkee merkittävä virkistysreitti, Birgitan polku. Polku ei kulje hankealueella, mutta kiertää hankealueen itä- ja pohjoisreunaa lähimmillään noin 100 m:n etäisyydellä. Länsipuolella kulkeva maakaasulinja on myös merkittävä ulkoilu- ja virkistysreitti. Kesällä se on esim. maastopyöräilijöiden ja ratsastajien ja muiden ulkoilijoiden käytössä ja talvisin yhdyslatuna yhdistäen Lempäälän ja Pirkkalan latuverkot, sekä moottorikelkkareittinä.

Vaikutukset maankäyttöön ja kaavoitukseen

Hankealueen ja sen ympäristön kaavoitustilanne on useiden suunniteltujen hankkeiden vuoksi epäselvä. Selostuksessa onkin todettu, ettei hankkeiden vaikutuksia selvitysalueella voida arvoida. Hanketta ei täten myöskään voida toteuttaa, koska selvitys on puutteellinen. Mikäli 70 hehtaarin alue louhitaan, alueen itäpuolelle tehdään moottoritie ja länsipuolelle ratapiha on koko Sääksjärven, Kuljun ja Pirkkalan merkittävä virkistys- ja ulkoilualue kokonaan tuhattu.

Vaikutukset liikenteeseen

Arviointiselosteessa mainittiin liikennemäärien nousevan jonkin verran enemmän kesäkuukausina. Todellisuudessa liikenteen lisääntyminen kesällä on merkittävä. Kesällä saattaa olla 500 ja talvella 100 edestakaista. Raskaitten ajoneuvojen määrä teillä 130 ja 309 on tällä hetkellä 330 kpl. Jos näillä ajoneuvomäärillä risteysten/teiden raskasliikenne tuplaantuu, joten lisäys on merkittävä.

Liikennevaloristeys ruuhkautuu nykyisellä tasolla, valoaikoja muuttamalla risteysten toimivuus ei toteudu, risteykseen pitäisi rakentaa lisäkaista Lempäälään kääntyville ja suoraan ajaville. mutta riittääkö risteyksessä tila. Keskisaareke ei ole riittävä ratkaisu Kannistontien liikenneturvallisuuteen. Risteysten ruuhkautuessa kiviainesta kuljettavat kuskit hakeutuvat vaihtoehtoiselle reitille, eli Asemankylän kautta kulkevalle reitille.

Kannistontien risteuksen läheisyydessä alle 100 m päässä on asutusta: pöly, moottoreiden päästöt ja melu-/ tärinä on ko. risteysalueella varsin merkittävä.

Ajoneuvojen kuormista tulee myös pölyä. ja irtokiviainesta tielle ja risteysalueelle. Koko risteysalue pitäisi tehdä uudelleen, ajoneuvot eivät nykyisinkään pysty kääntymään risteyksessä liikennesääntöjen puitteissa. Ainoa tapa saada risteys turvalliseksi on kevyen liikenteen alikulun rakentaminen. Kevyenliikenteen väylä viettää sillalta päin Kannistontien risteykseen, joten pyöräilijöiden vauhti saattaa saattaa olla suuri risteyksessä. Pieniä koululaisia ajatellen, kuorma -autoon jää kuljettajalle paljon katvealueita, joista ei näe toista autoa saati mummoa tai pientä lasta.

Ihmisiin kohdistuvat vaikutukset

Selostuksessa on todettu hankkeen aiheuttavan lähialueen erityisesti ulkoilureittien, eli Birgitan polun ja maakaasulinjan merkittävää haittaa. Nämä reitit ja Ammejärven laavu sijaitsevat hanke- alueen välittömässä läheisyydessä. Ammejärven, joka sijaitsee vain 300 m hankealueesta, melutaso tulee olemaan yli 55 db samoin kuin monin paikoin Birgitan polulla ja maakaasulinjalla. Samoin pölypitoisuudet olisivat ko. alueilla ohjearvot ylittäviä. Virkistysalueilla suurin sallittu melutaso on 45 db. Pöly aiheuttaa kiistämättömiä terveyshaittoja. Liikuttaessa hengitettävät ilmamäärät ovat suuria, joka entisestään lisää pölyn vaarallisuutta.

Selostuksessa on asiallisesti todettu alueen virkistysarvon olevan samanlainen kuin esim. Seitsemisen alueella. Tämä tulisi jatkossa huomioida myös kaavoituksessa ja kaavoittaa Birgitan polun alkupää Sääksjärvellä luonnonsuojelualueeksi. Alue sijaitsee keskeisesti lähellä kolmen kunnan keskustaa ja ulkoilureittejä. Matka Tampereelta ja Lempäälästä muille vastaaville alueille esim. Seitsemiseen on kohtuuttoman pitkä, ja näiltä alueilta autolla ajaminen kauas virkistysalueille ei ole kestävä kehityksen periaatteiden mukaista. Alueelle ja vaellusreitille tullaan myös muualta kuin Pirkanmaalta, jopa ulkomailta. Hankealue ja sen ympärillä oleva vaikutusalue on lähistöllä asuvien ja kauempaakin tulevien marjastus, sienestys ja metsästysaluetta. Hankkeen toteuttaminen heikentää merkittävästi koko metsäalueen hyödyntämistä ko. tarkoituksiin.

Alueen asukkaat ovat aiheesta huolissaan hankkeen vaikutuksesta kiinteistöjen hintoihin. Asuntoja on kesän jälkeen ollut vaikeaa saada kaupaksi ja hinnat ovat laskeneet. Vaikka selostus vähättelee kiinteistön arvojen alenemista, on se merkittävä tulonsiirto alueen asukkaiden omaisuudesta monikansalliselle yritykselle.

Vaikutukset maa- ja kallioperään

Arviointiselostuksessa kalliokiviaines- ja arseeniselvitykset ovat puutteelliset. Alue kuuluu Pirkkala/Lempäälä arseeniprovinssiin. Käytetty näytteiden ottomäärä ja näytteiden ottotapa läheltä kallion pintaa ovat riittämättömiä. Tutkimuksissa on todettu alueen arseeniesiintymien tulevan esille syvyys-suunnassa, joten näytteet on otettava kairaamalla murskaussyvyyteen saakka ja selvitettävä myös syvemmällä esiintyvien kivilajien arseenipitoisuudet. Myös moreenista ja arseenin liukoisuudesta tulee tehdä selvitykset. Viimeaikojen ja vielä jatkuvien arseenipitoisen kalliokiviaineksen ympäristövaikutusten ja riskienhallinnan tutkimuksissa ollaan vasta alkuvaiheessa, eikä ainekseen kohdistuvien toimien (esim. louhintaa) vaikutuksista ole vielä paljoakaan tietoa. Tampereen seudun arseenikartoista (GEO-TIETO) ei arviointiselostuksessa ole mainintaa. Kynnysarvot ylittyvät osin jo otetuissa vähäisissä näyttemäärissä, mutta tähänkään ei arvioinnissa ole otettu kantaa. Näin mittavaa louhintatoimintaa ei tule suunnitella alueelle, jossa on kohonneita maaperän ja kallion arseenipitoisuuksia. Raskasmetalli- ja pienhiukkaspäästöissä ei ole mitään selvitystä murskaustoiminnan koneiden ja oheislaitteiden, kuten agrekaattien aiheuttamista päästöistä.

Vaikutukset pohja- ja pintavesiin

Selostuksessa todetaan, ettei Ammejärven luonnontila häiriinny. Tämä ei pidä paikkaansa. Virtaamat Ammejärveen hankealueelta lisääntyvät ja mukanaan tuovat kiintoainesta ja louhinnan päästöjä Ammejärveen. 30-vuoden aikana jo yksin ilmateitse kulkeutuva pöly muuttaa merkittävästi järven ekologiaa. Yhdessä virtaamien mukanaan tuoman kiintoaineksen ja saasteiden kanssa Ammejärvi tuhoutuu ja vaikutukset siirtyvät edelleen Kortejärveen ja jopa Sääksjärveen saakka.

Vaikutukset luonnonvaroihin

Selostuksen mukaisesti Lempäälässä on tällä hetkellä 11 kiviaineksen ottolupaa, jotka mahdollistavat 5 760 000 kiintokuutiometrin ottomäärän. Samanaikaisesti eri toimijat ovat hakemassa useita lupia lisää. Selostuksessa todetaan, että **ajan mittaan** etsitään toisia kiviaineksen otto paikkoja lähiympäristöstä, mikäli hanke ei toteudu. Tästä voi vetää sen johtopäätöksen, että tällä hetkellä ko. mittakaavan hankkeelle ole edes tarvetta. Kiviainesta hyödynnetään usein muiden rakennushankkeiden yhteydessä, jolloin ympäristö ja viihtyvyshaitat ovat lyhytaikaisempia. Koska tässäkin tapauksessa kiviainesta voidaan mahdollisesti jatkossa hyödyntää alueen tie ja ratahankkeissa, olisi kestävän kehityksen kannalta perusteetonta antaa kiviaineksen ottolupa tälle hankkeelle.

Vaikutukset meluun

Melumallinnukset ovat tässäkin hankkeessa tehty kuten kaikissa muissakin vastaavissa selostuksissa siten, ettei yhdenkään asuinrakennuksen kohdalla melutasot ylity. On vaikeaa uskoa, että 55 db:n melualue kulkee juuri tonttien rajaa myöten ainakaan Kanniston tien ja Sääksjärventien risteysaluetta lähinnä olevien kiinteistöjen kohdalla. Matkaa risteyksestä lähimpiin taloihin on alle 100 m ja jo pelkkä radan ja muun liikenteen aiheuttama melu alueella on 50 dB. Vaikkakin Sipilän alueella ei ole kaavoitettua loma-asutusta, osa Sääksjärven rannassa olevista taloista on kesäkäytössä olevia loma-asuntoja. Lähimmät varsinaiset loma-asunnot ovat rannassa Pirkkalan rajan läheisyydessä. Pulkajärven rannassa Pirkkalassa on 5 loma-asuntoa.

Vaikutukset tärinään

Räjäytysperäisen tärinän voimakkuuteen vaikuttavia tekijöitä ovat räjäytyksen voimakkuus (käytetty räjähdysainemäärä), momentaarinen (kerralla räjäytettävä) räjähdysainemäärä, väliaineen koostumus, louhintatason syvyys sekä etäisyys louhintakohteesta. Lyhyillä etäisyyksillä (< 1 km) tärinän voimakkuus riippuu pääasiassa momentaarisesta räjähdysainemäärästä ja kauempana (> 1 km) louhintakohteesta tärinän voimakkuus riippuu kentän kokonaisräjähdysainemäärästä. Tärinän suuruus pienenee voimakkaasti etäisyyden kasvaessa. Louhinta-räjäytyksestä aiheutuu maaperään värähtely, joka sisältää monia taajuuksia. Pehmeillä savimailla korostuvat matalat taajuudet (3-8 Hz) ja kitkamaille korkeammat taajuudet (15-40 Hz). Kalliossa taajuusalue on vieläkin korkeampi. Matalat taajuudet vaimenevat hitaammin kuin korkeat taajuudet, joten tärinä leviää pidemmälle savimaassa kuin kalliossa. Sipilän alueella alla mainituilla alueilla taloja on rakenettu pehmeälle savelle, painopenkalle tai täytetylle maalle. Vähäinenkin perusmaan tärinä voi vaikuttaa haitallisesti näille alueille rakennettuihin kiinteistöihin: Haavikontie, Hakatie, Siltämäentie, Aukustintie, Nokiladontie Lempäälän kunta on teettänyt maapohjakartoituksen, josta ko. asia pitäisi selvitä.

Vaikutukset pölyyn ja ilman päästöihin

Kuten jo edellä todettiin merkittävä osa Birgitan polkua ja maakaasulinjan reittiä kulkee merkittävän pölyhaitan alueella. Käytäntö on osoittanut, että pölyhaittoja esiintyy huomattavasti laajemalla alueella kuin arvioinneissa yleensä esitetään. Hiukkasten leviämisestä hyvä esimerkki on Islannin tulivuoren purkaus ja Venäjän metsäpalot, joista hiukkasia kulkeutui tuhansien kilometrien päähän. Murskekuljetuksista leviää pölyä merkittäviä määriä ainakin Sääksjärventien alkupäähän.

Vaikutukset kasvillisuuteen, eläimistöön ja luontoarvoihin

Hankealue sijaitsee arvokkaiden metsäkokonaisuuksien (Perimmäisen luontokokonaisuus, Multivuoren, Kaitajärven ja Matojärven kallio- ja metsäalue) jne. Hankealueen välittömässä läheisyydessä pesii kalasääski, metso, kaakkuri ja muita merkittäviä lintulajeja. Suora lainaus selostuksesta ”Hankealue sijoittuu metsä- ja erämaa-alueen keskelle. Ekologisessa verkostossa alue muodostaa luonnon ydinalueen, joka on luonnon monimuotoisuuden kannalta merkittävä. Alue on vesistöjen, asutuksen ja valtatien eristämä ja alueen läheisyydessä on Pirkkalan lentokenttä. Tästä huolimatta se on laajuutensa puolesta maakuntatasollakin laaja, yhtenäinen metsäalue, jossa yhdistyvät luontoarvot sekä Tampereen seudun virkistysaluetarpeet” Ei kai alueen arvoa voi enää tuon selvemmin esittää.

YK:N lastenoikeuksien huomioiminen YVA-selostuksessa:

Yk:n lastenoikeuksien mukaan lapsilla on oikeus terveeseen ja turvalliseen asuinympäristöön. Sen mukaan lapsen etu tulisi huomioida kaikissa yhteiskunnallisissa toimenpiteissä ja päätöksissä. Erityisesti elinympäristöön kohdistuvissa päätöksissä tulisi nimenomaan lapsiin kohdistuvia vaikutuksia paremmin arvioida. Vaikka lapsiin kohdistuvien vaikutusten arviointi on hyvin lähellä IVA:ta, tulisi ne kuitenkin erikseen kartoittaa, koska kyseisen louhoshankkeen vaikutusalueella asuu erityisen paljon lapsiperheitä.

Suoranaisia haitallisia vaikutuksia olisi mm. rajusti kasvava raskas liikenne, joka vaikeuttaisi huomattavasti lasten koulun ja harrastuksiin kulkua. Keskisaarekkeen rakentaminen ei millään tavoin poistaisi tätä ongelmaa, koska liikennemäärä pysyisi kuitenkin yhtä suurena. Liikenteen voimakas lisääntyminen aiheuttaisi paitsi suuret turvallisuusriskit, myös runsaasti haitallisia pakokaasupäästöjä, joihin pitäisi laskea myös ruuhkaiseksi tulevan Kannistontien ja Sääksjärventien jonottavista ja kaasuttavista rekoista tulevat päästöt. Näitä ei mielestämme ole huomioitu YVA- lausunnossa. Louhoshankkeen alueella asuu suuri määrä kävellen ja pyöräillen kulkevia lapsia ja jokainen tietää millaista on kävellä yhdenkin ohi kaasuttavan rekan vierestä!

Lapsiin kohdistuvat välittömät vaikutukset:

Terveysteen kohdistuvat vaikutukset

- Louhoshankkeen toteutus lisäisi onnettomuus- ja tapaturmariskejä lisääntyneen liikenteen vuoksi. Kaavailtu ajoreitti kulkisi täysin satojen lasten ja nuorten kulkuväylällä.

- Hanke lisäisi erilaisten pölyjen (pöly, haju, kaasut) kulkeutumista alueille, joissa asuu paljon lapsia. Pölyjen kulkeutumistahan ei ole millään mittarilla tutkittu. Louhoksella syntyvä pöly ei kenenkään järjen mukaan leijaile juuri samalle louhosalueelle takaisin. Tässäkin olisi huomioitava esim. eri suunnista puhaltavan tuulen voimakkuus ja vaikutukset. Pöly sinänsä jo lisää astmaattikkojen hengitysoireita ja altistaa terveiden ihmisten keuhkot erilaisille sairauksille. Mitä nuorempi ja pienempi lapsi on, sitä herkempää on altistuminen ja sairastuminen.

Vesistöihin kohdistuvat vaikutukset on minimoitu YVA- lausunnon selostusosuudessa lähinnä kosmeettisiksi haitoiksi. Ammejärven laavulla käy paljon asuinalueen lapsia, partiolaisia sekä koululais- ja päiväkotiryhmiä. Ammejärvestä otetaan vettä ruoan valmistukseen. Samea vesi tuskin olisi käyttökelpoista. Lisäksi vuosien kuluessa jatkuvat valumat esim. Sääksjärveen saattaisi haitata järven virkistyskäyttöä.

Melusta johtuvat haitat lisääntyisivät ja vaikuttaisivat suoraan lasten stressitasoon nousuun. Alueella asuvat lapset touhuavat paljon ulkona ja joutuisivat näin alttiiksi jatkuvalla melulle.

Asumiseen ja viihtyisyyteen kohdistuvat vaikutukset

- Hankkeen toteutuessa lapset eivät voisi kulkea esteettömästi kouluun/ harrastuksiin/ bussille. Kuten edellä on todettu, suuri ajoneuvojen määrän lisääntyminen haittaisi merkittävästi lasten turvallista kulkemista erityisesti Sääksjärven/ Sipilän alueilla sekä Tampereentiellä.

- Em. saattaisi vaikuttaa siihen, että lasten omaehtoinen liikkuminen vähenisi.

- Asuinalueen viihtyvyys ja terveellisyys vähenisi merkittävästi niin melun, pölyn, tärinän kuin erilaisten päästöjen vuoksi. Sekä alueen asukkaat että kauempaa tulevat ihmiset käyttävät sekä Birgitan polkuja että omia polkujaan kulkiessaan luonnon helmassa. Näin myös lapsiperheet, jotka lisäksi nauttivat metsän antimista keräämällä sieniä ja marjoja sekä viettämällä aikaa alueen hyvin ylläpidetyillä laavuilla ja kodilla. Louhoshankkeen seurauksena marjoihin tuleva pöly sekä sieniin kerääntyvät haitalliset aineet estäisivät kyseisen hyötykäytön laajalla alueella. Edellä mainittujen haittavaikutusten todellinen haitta on YVA- lausunnossa minimoitu.

- Jatkuva melu ja tärinä vaikuttaa suoraan ihmisen stressitasoon ja sitä kautta koululaisten keskittymiskykyyn sitä huonontavasti.

Arjen vaikutukset

-Toteutuessaan hankkeella olisi myös häiritseviä vaikutuksia lasten ulkona viihtymiseen. Samoin sillä olisi suora vaikutus esim. pienten lasten ulkona nukkumiseen. Jatkuvan tärinän, melun ja pölyn vaikutuksia pieniin lapsiin ei ole lausunnossa huomioitu.

-Hankkeella olisi suora kielteinen vaikutus arjen sujuvuuteen nimenomaan lisääntyneen liikenteen aiheuttamista vaaratilanteista ja muista seurauksista.

Osallistuminen

-Lapsia ei olla hankkeen merkeissä erikseen kuultu eivätkä he ole itse voineet vaikuttaa oman asuin-ympäristönsä negatiivisten vaikutusten arviointiin.

Välilliset vaikutukset lapsiin ja perheisiin

-Hankkeella olisi suora negatiivinen vaikutus hankealueen viihtyvyyteen ja esteettisyyteen. Alueelta saatetaan muuttaa pois hankkeen negatiivisten vaikutusten pelossa. Sillä olisi suora yhteys esim. lasten sosiaaliseen elämään. Jo nyt on arvioitavissa esim. Sipilän alueen kiinteistöjen hintojen aleneminen, mikä vaikuttaa perheiden taloudelliseen tilanteeseen. Koko alueen alueidentiteetti kärsisi selvästi, koska esim. kyseinen alue on laajalti tunnettu puhtaana ja viihtyisanä asuinalueena (paljon lapsiperheitä) sekä virkistysalueena ja alueelle tullaan virkistytymään ympäristökuntia ja ulkomaita myöten. Näiden kaikkien vaikutusten merkittävyyttä voidaan punnita liikennekuolemien tai -vammautumisten tai sairauksien realistisella arvioinnilla, perheiden asuin ympäristön ja virkistysalueen merkittävän laadun peruuttamattoman huononemisen arvioinnilla sekä pitkäaikaisten ja pysyvien muutosten realistisilla, kokonaisvaltaisilla vaikutusten arvioinnilla nimenomaan lasten oikeuksien näkökulmasta. Tätä näkökulmaa ei YVA- lausunnossa ole riittävästi huomioitu.

Yhteenveto

Arviointiselostuksen ja Sääksjärven asukasyhdistyksen oman yhteenvedon mukaan hankkeella on merkittäviä kielteisiä vaikutuksia. Sääksjärventien asukasyhdistys ry:n mielestä ympäristövaikutusten arviointiselostuksen perusteella minkään hankevaihtoehdon VE1-VE4 toteuttaminen ei ole mahdollista.

Maan käyttö ja kaavoitus

Kielteisiä vaikutuksia/Kaavoitustilanne epäselvä, hanketta ei voi toteuttaa ennen rata- ja tiehankkeiden linjauksia. Sääksjärventien asutuksen ja hankealueen välinen alue, joka on tärkeä luonnontilainen virkistys- ja ulkoilualue tulisi muuttaa suojelluksi alueeksi.

Liikenne

Erittäin kielteisiä vaikutuksia/Liikenneturvallisuutta ei voida taata, liikenne aiheuttaa melu-, tärinä ja pölyhaittoja.

Ihmisten elinolot ja viihtyvyys

Runsaaasti kielteisiä vaikutuksia/Melu-, tärinä, pölyhaittoja, arvokkaan virkistys- ja liikunta-alueen menetys, marjastus, sienestys ja metsästysalueen menetys, kiinteistöjen arvon aleneminen

Maa- ja kallioperä

Kielteisiä vaikutuksia/kallion louhiminen tuhoaa hienon kalliokokonaisuuden, menetetään melusuoja Sääksjärven asutukselle mahdollisen järjestelyratapihan sijoituessa tulevaisuudessa hankealueen länsipuolelle

Luonnonvarat

Kielteisiä vaikutuksia/muiden rakennushankkeiden toteutuessa kiviainesta voitaisiin hyödyntää näissä hankkeissa. Kiviainestarve on tyydytettävissä pienempien lähellä rakennuskohteita sijaitsevien ottopaikkojen avulla.

Pohjavedet

Kielteisiä vaikutuksia, esim arseenin ja muiden epäpuhtauksien rikastuessa pohjaveteen.

Pintavedet, virtaamat ja hulevedet

Runsaaasti kielteisiä vaikutuksia/Ammejärven ja myöhemmin Sääksjärven pilaantuminen.

Luonto, eläimistö ja kasvillisuus

Runsaaasti kielteisiä vaikutuksia/Hankealueella ja sen läheisyydessä oleva luonto pilaantuu ja eläimistö häviää.

Melu

Runsaaasti kielteisiä vaikutuksia/Alueen melu-

Tärinä	taso nousee merkittävästi hankealueen toimintojen ja liikenteen melun johdosta. Yhteismeluvaikutuksia ei ole selostuksessa riittävästi selvitetty. Kielteisiä vaikutuksia/Arvioinnissa ei ole huomioitu millaiselle maaperälle osa alueen taloista on rakennettu.
Pöly ja muut päästöt	Runsaasti kielteisiä vaikutuksia/Pöly- ja muut päästöt leviävät laajalle alueelle mm. Birgitan polun ja maakaasulinjan reiteille ja suotuisilla tuulilla Sipilän alueelle. Pölyllä on terveydellisiä haittoja, se pilaa laajalta alueelta marjat ja sienet sekä kerääntyy alueen vesiin, ensin Ammejärveen ja myöhemmin aina Sääksjärveen saakka.
YK:N lastenoikeuksien huomioiminen YVA-selostuksessa	Arviointiselostuksessa ei ole riittävästi tarkasteltu vaikutuksia lasten terveen ja turvalliseen asuinympäristön osalta

Kuljun Asemakylän omakotiyhdistys ry on kokouksessaan 28.01.2011 käsitellyt Rudus Oy:n Sääksjärven kiviaineksen otto- ja murskaushanketta sekä siitä tehtyä YVA-selostusta.

Tiedotustilaisuuksissa mukana olleina, ympäristövaikutusten arviointiselvitykseen tutustuneina ja eri tehtävissä louhinta- ja murskausalalla olleita, sekä niiden toiminnan vaikutusalueella asuneita kuultuamme olemme menettäneet luottamuksen Rudus Oy:n ja SITO:n vilpittömyydestä selvitysten todellisten haittavaikutusten esilletuomisessa.

Toteamme, että Arseeni-tutkimus on tehty erittäin epäluotettavalla tavalla, jopa harhaanjohtavasti pintanäytteinä joista ei saa selville todellista Arseenipitoisuutta kallion sisällä.

Erityisesti Sipilän alueen asukkaat, mutta myös Sääksjärven ja Kuljun alueilla asuvat ihmiset ja eläimet joutuvat suurten terveydellisten, niin fyysisten kuin psyykkistenkin vaivojen uhkaamiksi. Haittavaikutusten kertymä kyseisen hankkeen toteutuessa olisi aivan kohtuuton.

Mahdollinen, jopa todennäköinen Arseeni, lähes jatkuva melu, pöly, pakokaasut, tärinä ja rajusti lisääntyvä raskas liikenne, joka tekisi erittäin turvattomaksi päivähoitopaikkoihin, kouluihin ja harrastuksiin kulkevien lasten ja nuorten liikkumisen ovat esimerkkejä todellisista haitoista.

Lisäksi alueen asunnon- ja maanomistajat ovat jo nyt pelkän hankkeen vuoksi joutuneet merkittävien taloudellisten menetysten eteen arvonalenemisen ja myyntivaikeuksien vuoksi.

Myös kyseisen alueen merkitys ja arvo luonto-, ulkoilu- ja virkistyskohteena on erittäin merkittävä. Alueesta tullaan nauttimaan ympäri Suomea, jopa ulkomailta. Alueesta ei tule luopua.

Esimerkiksi nämä asiat ovat yhteensä niin suuri kuormitus hankkeen vaikutusalueella asuville ettemme voi hyväksyä kyseisen hankkeen toteuttamista.